

## POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Paweł Czubik

w sprawie ze skargi R. L.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. V ACa 293/22, z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 2 sierpnia 2023 r.,

**oddala skargę.**

[JW]

## UZASADNIENIE

R. L. (dalej: „skarżący”) reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 24 maja 2023 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego: 2 czerwca 2023 r.) wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania sądowego przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, V ACa 293/22;
2. wydanie zaleceń Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pełnomocnik skarżącego wskazał, że 21 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach wydał wyrok w sprawie o rozwód, XII C 56/20. 19 kwietnia 2022 r.

strona pozwana otrzymała odpis wyroku wraz z uzasadnieniem, a 4 maja 2022 r. wniosła apelację od tego wyroku. Sprawa została przesłana Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, który 11 maja 2022 r. zarejestrował ją pod sygnaturą V ACa 293/22.

Po kilku miesiącach oczekiwania pismem z 3 stycznia 2023 r. strona pozwana zwróciła się do sądu odwoławczego o nadanie sprawie biegu. W odpowiedzi Sąd Apelacyjny w Katowicach poinformował o wylosowaniu sędziego referenta oraz o rozpoznaniu sprawy według kolejności wpływu. Po ponownym ponagleniu o nadanie sprawie biegu pismem z 27 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach ponownie poinformował skarżącego o rozpoznaniu sprawy według kolejności wpływu.

Pełnomocnik skarżącego podniósł, że od wpływu sprawy i jej rejestracji Sąd Apelacyjny nie wykonał żadnej merytorycznej czynności. W ocenie skarżącego bezczynności sądu trwająca ponad rok skutkuje rażącą przewlekłością postępowania. Podkreślił przy tym, że strony konfliktu żyją w stresie spowodowanym faktem, że ich sprawa jest wciąż w toku, a nadto muszą wstrzymać się z kluczowymi decyzjami w życiu prywatnym (np. w zakresie ponownego zawarcia związku małżeńskiego).

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniósł o jej oddalenie. W uzasadnieniu wskazał na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym przyjęto, że ocenie powinno podlegać postępowanie jako całość, a nie tylko jego aktualna faza, a za prowadzone przewlekłe uznać należy takie postępowanie, które w dwóch instancjach trwa powyżej 5 lat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018,

poz. 75; dalej: „ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia

Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie *Wojnowicz przeciwko Polsce*; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie *Dewicka przeciwko Polsce*; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie *Sobczyk przeciwko Polsce*; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie *Jedamski przeciwko Polsce*; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie *W.M. przeciwko Polsce*; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie *Guincho* przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. w sprawie *Donnadieu* przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie *Pretto i inni v. Włochy*; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie może prowadzić do wniosku, że jest ono prowadzone przewlekłe. Wprawdzie pomiędzy wpłynięciem sprawy wraz z apelacją do sądu odwoławczego a złożeniem przez pozwanego skargi na przewlekłość postępowania upłynęło 12 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że termin ten w dniu wniesienia skargi był przekroczony jedynie nieznacznie (kilkanaście dni), a – jak trafnie podniósł w odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w K. – łączny czas trwania postępowania w obu instancjach nie jawi się jako nadmiernie wydłużony (od daty złożenia pozwu upłynęło 3,5 roku).

Skarżący nie przedstawił też żadnych argumentów, które mogłyby przemawiać za przyjęciem, że rozpoznanie tej konkretnej sprawy z uwagi na szczególne uwarunkowania winno być przyspieszone. W uzasadnieniu skargi jedynie ogólnie wskazał, że oczekiwanie na uzyskanie rozstrzygnięcia wiąże się z koniecznością wstrzymania się przez strony z decyzjami dotyczącymi życia prywatnego (zawarcia ponownego związku małżeńskiego). Nie twierdził jednak jednocześnie, jakoby któraś ze stron rzeczywiście nosiła się z zamiarem zawarcia ponownego związku małżeńskiego.

Również argument o dyskomforcie związanym z oczekiwaniem na rozstrzygnięcie, nie stanowi wystarczającej przyczyny, aby postępowaniu w sprawie nadać szczególny priorytet. Argument ten dotyczy bowiem każdego postępowania sądowego. Stosownie zaś do § 79 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2019, poz. 1141 z późn. Zm.) sprawy powinny być rozpoznawane według kolejności ich wpływu do danego referatu, chyba że przepisy szczególne określają termin do ich rozpoznawania lub zachodzi inna uzasadniona przyczyna zmiany tej kolejności wynikająca z organizacji pracy sądu. W pozostałych sprawach podejmuje się tylko czynności niecierpiące zwłoki. Co więcej w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że sprawy o rozwód nie należą do kategorii spraw pilnych, a polski model rozstrzygania spraw rozwodowych nie jest ukierunkowany na maksymalnie szybkie zakończenie tych spraw, a raczej nastawiony jest na koncyliacyjne działania Sądu i dążenie

do utrzymania trwałości małżeństwa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 1/18; z 9 stycznia 2018 r., III SPP 55/17; z 19 października 2017 r., III SPP 44/17).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

[JW]

[as]